

VARHAISKASVATUKSEN KIUUSAAMISEN EHKÄISYN SUUNNITELMA 2025—2026 LUHTAA-TAKAHUHDIN VARHAISKASVATUSYKSIKÖ

Sisällysluettelo

1. Varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma
2. Mitä kiusaaminen on?
3. Miten kiusaamista ennaltaehkäistään varhaiskasvatuksessa?
4. Tunnetaidot varhaiskasvatuksessa
5. Kiusaamiseen puuttuminen
6. Yksikön omat tarkennukset

1. Varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma

Tämä on Tampereen kaupungin varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma. Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma tehdään jokaiseen varhaiskasvatustyksikköön. Suunnitelma sisältää kaikkia yksiköitä koskevan kaupunkitasoisen osion sekä jokaisen varhaiskasvatustyksikön omat tarkennukset.

LAIT JA OHJAAVAT ASIAKIRJAT

Lapsella on oikeus turvalliseen varhaiskasvatusympäristöön

**Varhaiskasvatuslaki
(540/2028, 10 §)**

**Lasta tulee suojata
väkivallalta, kiusaamiselta
ja muulta häirinnältä.**

**YK:n lasten
oikeuksien sopimus**

**Jokaisella lapsella on
oikeus turvalliseen
ympäristöön.**

Tampereen varhaiskasvatussuunnitelma 2022

**Varhaiskasvatustyksiköissä laaditaan kiusaamisen
ehkäisemisen suunnitelma yhdessä lasten,
huoltajien ja henkilöstön kanssa osana yksikön
toimintasuunnitelmaa.**

**Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä
ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti
osana toimintakulttuurin kehittämistä.**

2. Mitä kiusaaminen on?

Kiusaaminen on tahallista ja haitallista käyttäytymistä, joka aiheuttaa paha mieltä. Kiusaaminen on ryhmäilmiö, joka perustuu lasten väliin sosiaalisiin suhteisiin. Kiusaajan ja kiusatun välillä vallitsee vallan epätasapaino, jossa kiusaaja tai kiusaajat ovat ylivoimaisessa asemassa uhriin nähden esimerkiksi iän, kavereiden määrän, taitojen tai fyysisen vahvuuden suhteen.

Kiusaaminen on toistuvaa toimintaa, joka kohdistuu yksisuuntaisesti samaan henkilöön.

Lapset vasta harjoittelevat sosiaalisia taitoja, eikä empatiakyky ole vielä täysin kehittynyt. On hyvä huomioida, että lapsilla voi olla haastavia vuorovaikutus- ja ristiriitatilanteita myös ilman, että kyse on kiusaamisesta.

KIUSAAMISEN ILMENEMISMUOTOJA VARHAISKASVATUSIKÄISILLÄ LAPSILLA

Kiusaaminen voi olla fyysistä, sanallista tai epäsuoraa.

FYYSINEN

Töniminen
Nipistely
Lyöminen
Vaatteiden
repiminen
Tukistaminen
Pureminen
Potkiminen

SANALLINEN

Haukkuminen
Lällättely
Piirteiden
kommentointi
Matkiminen
Nimittely

EPÄSUORA

Puhumatta
jättäminen
Tavaroiden
vieminen
Leikkien
sotkeminen
Uhkailu
Huijaaminen

Mukaillen: Kirves & Stoor-Grenner 2010

3. Miten kiusaamista ennaltaehkäistään varhaiskasvatuksessa?

Varhaiskasvatuksessa kiusaamisen vastainen työ on ennen kaikkea vuorovaikutustaitojen sekä ryhmässä toimimisen harjoittelua ja tunteiden opettelu. Henkilöstön aktiivinen läsnäolo arjen kaikissa tilanteissa on lapsiryhmän turvallisuuden ja myönteisen ilmapiirin perusta. Jatkuva havainnointi ja havainnoista keskustelu tiimin kesken mahdollistaa kiusaamiseen puuttumisen.

Lapsille aikuisten johdonmukainen toiminta ja yhteisesti sovitut pelisäännöt ja sopimukset luovat selkeyttä toimintatapoihin ja omalta osaltaan ennaltaehkäisevät ristiriitatilanteita ja kiusaamista.

TURVALLISEN ILMAPIIRIN LUOMINEN JA KAVERITAITOJEN TUKEMINEN

MYÖNTEINEN VUOROVAIKUTUS

- Eleet, ilmeet ja kehonkieli
- Positiivinen ilmapiiri, myös aikuisten välillä
- Sensitiivinen kohtaaminen
- Huomio vahvuuksiin, onnistumisiin ja yrittämiseen
- Nähdä ja kuulla tulemisen varmistaminen

RYHMÄITYMINEN

- Me-hengen vahvistaminen koko toimintakauden ajan
- Yhdessä mietityt säännöt ja sopimukset
- Pienryhmätoiminta

TURVATAIDOT

- Kehotunnekasvatus
- Omien rajojen tunnistaminen
- Toisten rajojen kunnioittaminen

4. Tunnetaidot varhaiskasvatuksessa

Tunteet ohjaavat voimakkaasti lapsen käyttäytymistä ja toimintaa. Tunteet ovat läsnä kaikissa arjen tilanteissa ja niiden säätelyä ja ohjausta tulee harjoitella. Tunnetaidot tarkoittavat kykyä tunnistaa, nimetä, ilmaista ja säädellä omia tunteita. Taitojen karttuessa lapsi oppii ymmärtämään, että myös muilla on tunteet ja se toimii pohjana ympäristön ymmärrykselle ja empatiakyvyn kehittymiselle. Kaikkiin tunteisiin liittyy aina jokin syy. Tunnetaitokasvatukseen kuuluu, että lapset oppivat ymmärtämään näitä syitä tunteiden taustalla. Aikuisella on suuri rooli tunnetaitojen kehittymisen tukemisessa. Parhaimmillaan hyvät tunnetaidot lisäävät lapsen hyvinvointia ja turvallisia ihmissuhteita.

MITEN TUNNETAITOJEN KEHITTYMISTÄ TUETAAN?

Aikuisen malli kaikissa vuorovaikutustilanteissa

Arjessa tunteiden läpikäyminen ja sanoittaminen

Tunteiden äärelle pysähtyminen

Aikuisen sensitiivisyys, läsnäolo ja kunnioittava suhtautuminen

Materiaalien hyödyntäminen (kuvakortit, kirjallisuus, sadut, laulut)

Leikki

5. Kiusaamiseen puuttuminen

MITEN KIUSAAMISEEN PUUTUTAAN?

5.1. Kiusaamiseen puuttuminen varhaiskasvatuksessa

Kiusaamistilanteiden huomaaminen ja niihin puuttuminen edellyttää henkilöstöltä läsnäoloa ja jatkuvaa havainnointia. Aikuisilla on velvollisuus puuttua välittömästi kaikkiin tilanteisiin, joissa lapsi kokee tullessa kiusatuksi. Lapsen kokemusta kiusatuksi tulemisesta ei tule koskaan vähätellä tai mitätöidä.

Arjessa tapahtuvat yksittäiset konfliktit ja riidat voidaan yleensä ratkaista heti. Sen sijaan kiusaamisen selvittely vaatii pidempää työskentelyä, jossa tarkastellaan kiusaamisen kaikkien osapuolten sekä koko ryhmän tilannetta yhdessä huoltajien kanssa. On tärkeää huomioida, että myös kiusannut lapsi tarvitsee aikuisen tukea ja apua. Jokainen kiusaamistilanne edellyttää johdonmukaista jatkoseurantaa kiusaamisen loppumisen varmistamiseksi.

6. Yksikön omat tarkennukset

YKSIKÖN OMAT TARKENNUKSET

6.1. Millä tavoin yksikkömme lapsiryhmissä luodaan turvallinen ilmapiiri ja tuetaan tunne- ja kaveritaitoja?

Tarkentakaa kaupunkitasoisen suunnitelman sisältöjä yksikkökohtaisilla kirjauksilla.

Luhtaa -Kissankulma -Takahuhti varhaiskasvatusyksikön omat tarkennukset

Tuki leikin ohjauksessa keskeistä.

Leikin havainnointi :

Millaista konkreettista tukea ryhmän eri lapset tarvitsevat leikin eri vaiheissa ?

Kasvattajien leikin ohjaus on havainnoinnin jälkeen tavoitteellista ja tuki moninaista.

Kaikkien lasten osallisuuden varmistaminen on tärkeää.

Leikkiin mukaan pääseminen on lapsille keskeisin osallisuuden kokemus. Jos lapsi ei pääse helposti leikkeihin mukaan, saa hän vähemmän harjoitusta sosiaalisissa taidoissa ja siihen liittyen voi syntyä ulkopuolisuuden tunnetta ja /tai kiusaamisen tilanteita.

Kaikkien ryhmän jäsenten kokemus osallisuudesta tuo hyvää ilmapiiriä ja ehkäisee kiusaamisen syntymistä.

Tuki leikkiin liittymisessä ja leikin eri vaiheissa on keskeistä ennaltaehkäisyä kiusaamisen suhteen.

Varmistetaan kaikille kaveri.

Vaihdellaan leikkiryhmien valintatapoja arjessa. Välillä lapset valitsevat itse leikkiryhmän, joskus arvotaan leikkiryhmiä, joskus aikuinen valitsee leikkiryhmät.

Käytetään vaihtelevia pienryhmiä tai parityöskentelyä myös ohjatuissa tilanteissa. Vaihdellaan istumapaikkoja, opitaan tulemaan toimeen kaikkien kanssa ja luomaan uusia ystävyysuhteita.

Ryhmäytymiseen käytetään riittävästi aikaa.

Uuden lapsen tulon virittäytyään positiivisesti koko ryhmän kanssa. Ryhmän me -henki ja ryhmään kuulumisen tunne on kaikille lapsille keskeistä. Kun ryhmä on vasta muotoutumassa, aikuiset ovat vahvasti mukana ohjaamassa leikkejä, se tuo turvallisuutta koko ryhmään .

Kasvattajat ovat uuden lapsen aloittaessa alkupäivinä lähellä lasta kaikissa tilanteissa.

Läheisyyden kehä -menetelmä on hyvä arviointimenetelmä kasvattajille.

Käytetään lasten kanssa apuna luovia toimintatapoja, joiden äärellä on helpompaa kokea ja jutella erilaisista tunteista.

6.2. Millä konkreettisilla tavoilla kiusaamiseen puututaan?

Kuvatkaa yksikön toimintamallit ja menetelmät kiusaamiseen puuttumisen osalta.

Avatkaa käytettyjen menetelmien periaatteet ja kiusaamiseen puuttumisen vaiheet mahdollisimman konkreettisesti.

Kasvattajat havainnoivat ryhmäilmiöitä:

Mitä ryhmässämme tällä hetkellä tapahtuu, pääsevätkö kaikki lapset yhteiseen tekemiseen, onko joku jäämässä ryhmän ulkopuolelle, millainen on ryhmän tunnelma, mitä ryhmässämme on tapahtunut viime aikoina ja miten se vaikuttaa tähän hetkeen, onko kaikilla lapsilla ainakin yksi kaveri, miten lasten välinen vuorovaikutus toimii.

Havainnoinnin jälkeen kasvattajatiimeissä suunnitellaan konkreettisia pedagogisia toimintatapoja, esim. erilaisia pienryhmiä, yhteisiä iloisia teemoja, juhlia. Vaikutetaan ryhmän ilmapiiriin tietoisesti.

Ryhmässä opetellaan huomaavaisuutta ja lohduttamista.

Ryhmän kasvattajat toimivat malleina. Lapsen moraali kehittyy empaattisten aikuisten kanssa .

Lapsen itsensä tulee saada paljon kokemuksia lohdutuksesta ja myötätunnosta, jotta he voivat välittää sitä muille .

Kiinnitetään kasvattajina huomiota siihen, millaisia kohtaamisia aikuisten kesken lapset näkevät.

Lasten kanssa harjoitellaan yhdessä tekojen hyvittämistä.

Miten voin itse lohduttaa kaveria korjaamalla hajottamani leikin, pyytämällä mukaan tms.

Myötätuntokasvatuksen avulla vaikutetaan tietoisesti lasten empatiataitoihin.

Ei käytetä kiusaamis- käsitettä, vaan pyritään muulla tavalla sanoittamaan lasten kanssa tilanteita, mitä tapahtui ja mitä tunteita tilanteeseen liittyi.

Ristiriitojen selvittäminen edellyttää vaativia taitoja, joita pienillä lapsilla ei vielä luonnostaan ole .Ne ovat osa vähitellen kehittyviä sosiaalisia taitoja.

Riitojen selvittämiseen kuuluu kompromissien tekeminen, oman mielipiteen esille tuominen ja muiden mielipiteiden kuuntelu.

Kasvattajat ovat mukana lasten ristiriitatilanteiden selvittämisessä ja lapset voivat luottaa siihen.

Tasavertaisten lasten satunnainen riitely ei ole kiusaamista.

Vältetään turhia odottelu - ja oleiluhetkiä, joissa useimmiten tapahtuu ei toivottua käyttäytymistä. Kun kaikilla lapsilla on iloa tuottavaa toimintaa, onnistumisen ja oppimisen kokemuksia, tunnelma säilyy aktiivisena ja positiivisena.

Huomioidaan moninaisuus arjessa.

Esim. millaisia kuvia käytetään / edustavatko ne erinäköisiä , -ikäisiä ja eri kulttuureista tulevia ihmisiä, mitä satuja luetaan ,onko niiden roolimallit riittävän erilaisia.

Ihmisten erilaisuus on rikkaus ja arvokeskusteluissa lasten kanssa tämä on usein esillä .

6.3. Miten kiusaamisen vastaisia toimenpiteitä käsitellään lasten ja huoltajien kanssa?

Lasten kanssa käydään ryhmissä keskusteluja kaveritaitoihin liittyen.

Esimerkiksi seuraavien kysymyksien avulla:

Millaisista asioista voi tulla päiväkodissa paha mieli / mistä huomaa , jos toisen käytös ei ole hauskaa /miten kaveria kannustetaan /millainen on kiva kaveri /

mitä voisimme yhdessä tehdä , että kaikilla lapsilla olisi ryhmässämme leikkikaveri.

Keskustelu lasten kanssa vaatii tuekseen visuaalista tukea tai toiminnallisia tapoja.

Isompien lasten kanssa on tärkeää jo pohtia lasten omia vahvuuksia ja taitoja kaverisuhteissa ja dokumentoida niitä yhteisen keskustelun pohjaksi.

Syksyn kehittämispäivässä 2025 kasvattajat laativat omaan ryhmäänsä ja lasten ikäkauteen sopivan kuvituksen ja tarinan, joka esitetään ryhmän lapsille. Keskiössä tarinoissa oli lasten väliset hyvät ystävyysuhteet ja kiusaamisen ehkäisy.

Huoltajien kanssa :

Kiusaamisen ehkäisy toteutuu osana kasvatusyhteisön pedagogista toimintakulttuuria .

Hyvä huoltajien ja päiväkodin kasvattajien välinen yhteistyö on keskeistä kiusaamisen ehkäisyä.

Kannustetaan kotikeskusteluihinkin aiheeseen liittyen.

Esimerkiksi seuraavien kysymysten avulla kotonakin voidaan vaikuttaa kiusaamisen ehkäisyyn päiväkodissa:

millainen kaveri sinä olet muille päiväkodissa/pääsetkö sinä leikkeihin mukaan/ kutsutko sinä välillä myös uusia lapsia leikkeihin mukaan / onko joku ystävä joskus lohduttanut sinua ja miltä se on tuntunut/ oletko sinäkin joskus lohduttanut muita lapsia, onko se auttanut

Kuullaan herkästi huoltajien tärkeät huomiot lasten välisistä suhteista ja kotona kerrotut asiat Havainnoidaan erityisen tarkasti tilanteita, joihin huomioiden mukaan on tärkeä kiinnittää huomiota .Seurataan tilanteen etenemistä yhdessä huoltajien kanssa keskustelua jatkaen.

6.4. Suunnitelma laadittu (pvm.)

29.11.2025